

{ datorrena } Mikel Zubimendi Berastegi

Bakoitzari berea: historiari zentzua, gertakariei kausa

Atentzios ikusi nuen Espainiako telebista publikoan Arnaldo Otegi egin zioten elkarrizketa. Harritu, ez ninduten larregi harritu eman zituzten irudiek, zuri-bel-tzean denak, berun eta bolborazkoak, kondenaren exigentziaren kondena horrena eta beste. Harritu, ez ninduten larregi harritu Otegiaren erantzun ederrek, zentzuzkoek, orekatuek eta etorkizunez kargaturikoek. Agian, zeozer faltan botatzekotan, zera, zen eguna izanda, hurrengo egu-nean Madrilgo Kongresuan zegoen ekitaldia egonda, Josu Muguruzarena ekar zitekeela gogora. Nik dakida-la behintzat, bera izan baita tiroz hildako jarduneko kongresukide bakarra. Tira, telebista aurrean emanda-ko minutu horiek burutazio batzuk papereratzeko au-ker a eman didate sikiera. Hemen paratuko ditudanak.

Espainian ez dute ulertzen, ulertu nahi, ez dute uler-garri egiteko pedagogiarik egiten. Esperientzia arma-tuaren akabera zaila izan zela, oso zaila, kontinuisimo zentzugabe baten logikan ez erortzearen eta funtsez-ko funtsaren funtsean amore ez ematearen arteko oreka bat bilatzea, nortasunarekin, historiarekin eta minkideekin negozioa egiteari irmoki uko egitea.

Eta kanpaina baten lokatzetan sartu ziren, sartuak dira, hankak nola atera jakin gabe. Horixe dela erraza-go hanka sartzea ateratzea baino! Ezkerreko herri abertzalearen izena eta izana guztiz galaraztea zuten helburu, bere barrunbeak zulatzea. Oker, baina, oso oker dabilta. Tradizio eta memoria guztiak desegin eta pikutara bota nahiko lituzke kanpaina horrek. Eta batez ere, esperientzia armatuaren fundamentu guz-tien disoluziorik gabe, aldebakarreko eran bukatzeko baldintza egokiak sortzeko aukera guztiak zapuztea.

Altxamendu Espartakistaren ondoren, Rosa Luxem-burgek esan zuen iraultza dela gerra forma bakarra – izatez, bizitzeko modu berezia ere bada–, non azken garaipena porrot segida baten ondoren presta daite-keen soilik. Zenbat porrot geratzen dira oraindik, bai-na, garaipena ziurtatu arte? Eta nola identifikatu, nola bereizi, beharrezko porrotak erremediorik gabekoak direneta? Dena dardarka dagoenean ez da erraza, ez, galdera hauei erantzutea. Eta hori, hemen, bere or-

topedia eta inperfekzio guztiekin egin zela, egiten as-matu zela, ez dute ulertzen.

Garaile eta garaituen merkatu bat sortu nahi izan zuten. Partida «dena ala ezer ez» batekin bukatzea. Arrazoi guztien jabe edo arrazoirik gabe. Nolabait, «beti», «sekula», «dena», «ezer ez» horiek zoritxarre-ko ikur bat balira bezala gure kontzientzian tatuatzea, gu kondenatzea erabateko pasioen gehiegikerietatik kanpo nola mugitu asmatu ezinik betiko geratze ho-rretara.

DENA ALDATU ZUTEN GERTAERAK, JAUIAK

Hainbeste euskal herritarrek nondik atera dute inda-rra beren bizitza gaztea jokoan jartzeko eta, sarritan, galtzeko? Zergatik ez zuten enfrontamendu zuzena, odoltsua, ez beste biderik ikusi, beren urte gazteen sa-krifizioari nolabait axolagabe? Eta ez, ez, hemen, herri borroken, esperientzia armatuaren, erradikalizazioa ez zen etorri sukarra bezala, ez zen pixkanakakoa eta mailakatua izan. Ez zen «biolento» ziren belaunaldie-tan txertatutako faktore genetikorik izan. Dena aldatu zuten gertaerak, jauziak, izan ziren hemen, arre edo so esatera bultzatu zutenak.

Jakina galdu daitekeela, hautsa janez eta kateak lo-tuta bukatu. Onargarria deritzot hipotesi horri. Ezin onartuzkoa dena, baina, historiari zentzua eta gerta-kariei kausak kentzea da. Esperientzia armatuaren analisi kritikoa ezin daitekeelako psikologia krimi-nal, ikerketa konspiratzaile, intimismo mediatiko edo kausekiko deskonexio batetik egin. Ez. Laizis-moa behar-beharrezkoa da, gogoeta kritiko baten laizismoa, eta, debekatua nahi duten arren, historia baten handitasuna jakina aldarrikatu behar dela, ikonografia santutzaile edo aurreiritzietan oinarri-tutako deabruzetik askatutako bere protagonisten handitasuna, gertakariak beren inteligentziara buel-ta daitezen.

Horrek lagun gaitzake ulertzen. Baita espainiarrak ulertzen ere. Ongiaren eta gaizkiaren arteko moralis-mo zalantzarik gabek, mendeku infinituaren egarri aseegin batek, kritika historikoaren ariketa ezinezko egin baino lehen. •